

QIYMƏTLİ KAĞIZLAR BAZARININ HAZIRKI VƏZİYYƏTİ VƏ İNKİŞAFI**Bünyad Davud oğlu Yusifov**

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Bakı, Azərbaycan

E-mail: bunyadyusifov77@gmail.com

Bazar iqtisadiyyatının əsas atributlarından biri də qiymətli kağızlardır. Bazar iqtisadiyyatı genişləndikcə, qiymətli kağızların dövriyyəsi də artır. Hal-hazırda qiymətli kağızlar bazarı iqtisadiyyatın maliyyələşdirilməsinin dövlət büdcəsi və bank sektoru ilə yanaşı ən mühüm mənbələrindən biri hesab edilir. Qiymətli kağız öz bazarında - qiymətli kağızlar bazarında dövr edən xüsusi növ əmtəədir. Lakin o nə əmlak, nə də pul istehlak dəyərində malik deyil. Daha doğrusu, o nə fiziki əmtəə, nə də xidmət deyildir. Məqalədə Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağızlar bazarının formalaşması və inkişafı, respublika iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşunun, o cümlədən, portfel investisiyalarının tendensiyaları və onun əsas xarakterik xüsusiyyətləri təhlil edilir. Həmçinin fond bazarının hazırkı vəziyyəti və inkişaf prosesi, qiymətli kağızların yerləşdirilməsi tendensiyaları qiymətləndirilir. Məqalədə qiymətli kağızlar bazarının inkişafına təsir göstərən əsas amillər müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: investisiyalar, qiymətli kağızlar, tendesiya, fond bazarı, korporativ bazar.

doi.org/10.59849/2409-4838.2023.4.155

GİRİŞ

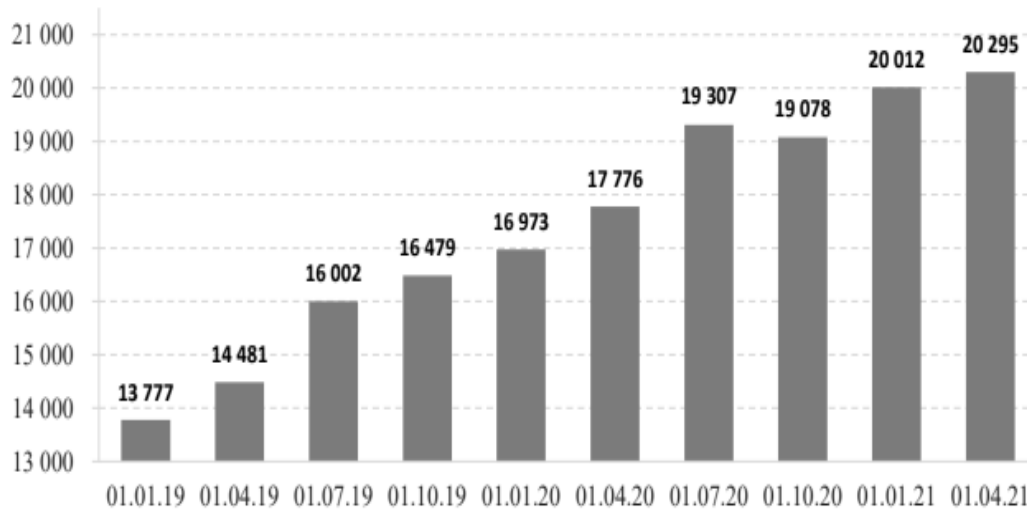
Son onilliklərdə dünya iqtisadiyyatı yeni inkişaf mərhələsi - qloballaşma ilə səciyyələnir. Bu bir çox sahələrə, o cümlədən ictimai həyatın bütün sahələrinə - siyasətə, iqtisadiyyata, elmə, mədəniyyətə, mənəviyyata, etikaya təsir edir. Qloballaşma iqtisadiyyatda və xüsusilə pul-maliyyə sferasında özünü daha aydın şəkildə büruzə verir. Sürətli inkişafı dünya iqtisadiyyatının qloballaşma mərhələsinə keçidi ilə üst-üstə düşən ən dinamik seqmentlərdən biri də qiymətli kağızlar bazarı olmuşdur. Qloballaşma milli iqtisadiyyatlar tərəfindən istehsal amillərindən daha dolğun istifadə, maliyyə və texnoloji resursların cəlb edilməsi, transsərhəd sənaye sahələrinin yaradılması və satış bazarlarının genişləndirilməsi üçün yeni imkanlar açır. Eyni zamanda qloballaşma yeni təhlükə və risklərin yaranmasına səbəb olur, onların əhatə dairəsini və yayılma sürətini artırır, çoxlu sayda ölkə və regionların böhranla üzləşmə ehtimalını artırır. MDB və bununla yanaşı dünyanın qabacıl dövlətlərinin inkişaf mərhələsində ən mühüm məqsədi əsasən intensiv tipli davamlı, dinamik iqtisadi artımı təmin etməkdir. Burda məqsəd istehsalın modernləşdirilməsi, iqtisadiyyatın strukturunun yenidən qurulması, real sektora investisiyaların cəlb edilməsi, qiymətli kağızlar bazarının inkişafının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Son illərdə bir sıra MDB ölkələrində müşahidə olunan iqtisadi artımı davamlı adlandırmaq olmaz, çünki bu, iqtisadiyyatda xammal və enerji sektorlarının payının artması və qeyri-enerji sektorlarında azalma fonunda baş verir. Əldə edilmiş iqtisadi artım templəri, bir qayda olaraq, investisiyaların artması, mövcud müəssisələrin əsas fondlarının kütləvi şəkildə yenilənməsi, istehsala yüksək texnologiyaların tətbiqi və iqtisadi inkişafın təmin edilməsində mühüm rol oynayan digər amillərlə əlaqələndirilmir. İqtisadi artım nəzəriyyələrində investisiyalar iqtisadi prosesin intensivliyini müəyyən edən əsas amil olmuşdur və qalır. İntestisiya resurslarının cəlb edilməsi mexanizmi olmadan iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi və yenidən qurulması çətinliklər yaradır. MDB ölkələrinə investisiya qoyuluşunun hazırkı səviyyəsi daxili iqtisadiyyatın sərbəst nəğd pula olan cari tələbatını ödəmək, istehsalın daha da davamlı, innovativ inkişafı üçün kifayət deyil.

ƏSAS HİSSƏ

İqtisadiyyata investisiya resurslarının cəlb edilməsi amillərindən ən səmərəli fəaliyyət göstərən qiymətli kağızlar bazarı ola bilər. Müasir iqtisadiyyatda müəssisələrin investisiya fəaliyyəti əsasən bu bazarla bağlıdır. Müasir şəraitdə MDB ölkələrində, o cümlədən Azərbaycanda nə büdcə sisteminin vəsaitləri, nə də müəssisələrdə mövcud olan daxili maliyyə mənbələri yüksək və dayanıqlı iqtisadi artım templərini təmin etmək üçün deyildir. Bir çox şirkətlər var ki, daxili resurslar kifayət edir. Bu ölkələrdə qiymətli kağızlar bazarı istehsalın iqtisadi inkişafı prosesinin infilyasiyalı maliyyələşdirilməsini təmin edə bilər ki, bu da son nəticədə iqtisadiyyatın yenidən qurulmasına və iqtisadi artımın sürətlənməsinə kömək edir. Bu artım ilkin olaraq yüksək neft qiymətləri ilə şərtlənən əlverişli xarici mühitlə təmin edilmiş və bu, iqtisadiyyatın uzun müddət davam edən maliyyə qeyri-sabitliyindən xilas olmasına imkan vermişdir [1, s. 124]. Azərbaycanda qiymətli kağızlar bazarının inkişafı ilə bağlı həmişə xarici və beynəlxalq qurumlarla iş aparılıb, beynəlxalq təcrübə öyrənilir. Bununla əlaqədar olaraq, 2004-cü ildə xarici ekspertlər tərəfindən Avropanın TACIS ekspert xidmətləri vasitəsilə ölkəmizdə qiymətli kağızlar bazarının hüquqi-normativ bazası təşkil edilmiş və bəzi tövsiyələr verilmişdir. Bu layihənin ikinci hissəsi Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağızlar bazarının inkişafı üzrə yeni layihə üçün texniki tapşırıqların hazırlanmasına həsr edilmişdir. Bu layihə 1.300.000 (bir milyon üç yüz min) avro dəyərində qiymətləndirilir və 24 ay üçün nəzərdə tutulub. Hazırda layihə texniki tapşırıqların təsdiqi üçün Brüsseldə TACIS proqram menecerlərinə təqdim edilib. Layihənin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri qiymətli kağızlar bazarı iştirakçılarının təşkili, bazarda effektiv vergi rejiminin inkişafı, yeni maliyyə alətlərinin yaradılmasının stimullaşdırılmasıdır. Bütün bu tədbirlər Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağızlar bazarının institutional inkişafına təkan verəcəkdir. Bundan əlavə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinə (QKDK) xarici ekspertlər tərəfindən hüquqi məsləhətlərin verilməsi üçün 49,820 avro məbləğində texniki yardım ayrılmışdır [3, s. 45]. Qiymətli kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinə (QKDK) hüquqi xidmətlər üçün Böyük Britaniyadan olan Securities Research Associated LTD şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən təmin edilmişdir. Bütün bu münasibətlərlə yanaşı, Azərbaycan Dövlət Mərkəzi Bankının dünya maliyyə bazarına, eləcə də onun sektorlarından biri olan Dünya Bankına inteqrasiyasına mane olan bir sıra problemlər mövcuddur. Sırr deyil ki, bugün Azərbaycanda özəlləşdirmə nəticəsində yaranan səhmdar cəmiyyətləri çox vaxt investorların tələblərinə cavab vermir; emitentlər və investorlar arasında vasitəçi, o cümlədən peşəkar məsləhətçi kimi çıxış edə bilən tam hüquqlu vasitəçilərin yetərincə olmaması. Peşəkar iştirakçılar bazarda, xüsusən ABŞ, Kanada, İngiltərə, Yaponiya kimi dünya təcrübəsində mövcud və mümkün vəziyyəti təhlil etməli, müəyyən problemlərin aradan qaldırılması üçün lazımi təkliflər verməlidir. Qərbi ölkələrində QKDK-nin maliyyələşdirilməsinin əsas hissəsi (70-95%) korporasiya və şirkətlərin istiqrazlarının buraxılması hesabına həyata keçirilir. Hazırda bu ölkələrdə ilkin bazar istiqrazlarına əsaslanır və investisiya bankları əsas vasitəçi qismində çıxış edirlər. Azərbaycanda belə bazar yoxdur, amma investisiya şirkətləri var [5, s. 78]. İntestisiya bankları ilkin bazarda istiqrazların yerləşdirilməsi üçün əsas institut kimi çıxış etmirlər. Ümumiyyətlə, dünya təcrübəsində investisiya banklarının iki növü mövcuddur: qiymətli kağızların yerləşdirilməsi üzrə ixtisaslaşmış investisiya bankları (ABŞ, Kanada, İngiltərə, Yaponiya), orta və uzunmüddətli kreditlər üzrə mütəxəssisləşmiş banklar (Qərbi Avropa və MDB ölkələri). Lakin istehsalın və kapitalın beynəlmilləşməsi nəticəsində bir çox investisiya bankları qiymətli kağızlar bazarında dövlət tənzimlənməsinin xarakterindən asılı olaraq həm birinci, həm də ikinci növ əməliyyatlar həyata keçirirlər [2, s. 35]. 2000-ci il fevralın 15-də Bakı Fond Birjasında (BFB) Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi (indiki adı: Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası) yaradılmışdır. Birja bir neçə iri bank və maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq edir. Bugün BFB bazarında depozitar, hesablaşma və klirinq, informasiya xidmətləri, konsaltinq və təlim xidmətləri fəaliyyət göstərir.

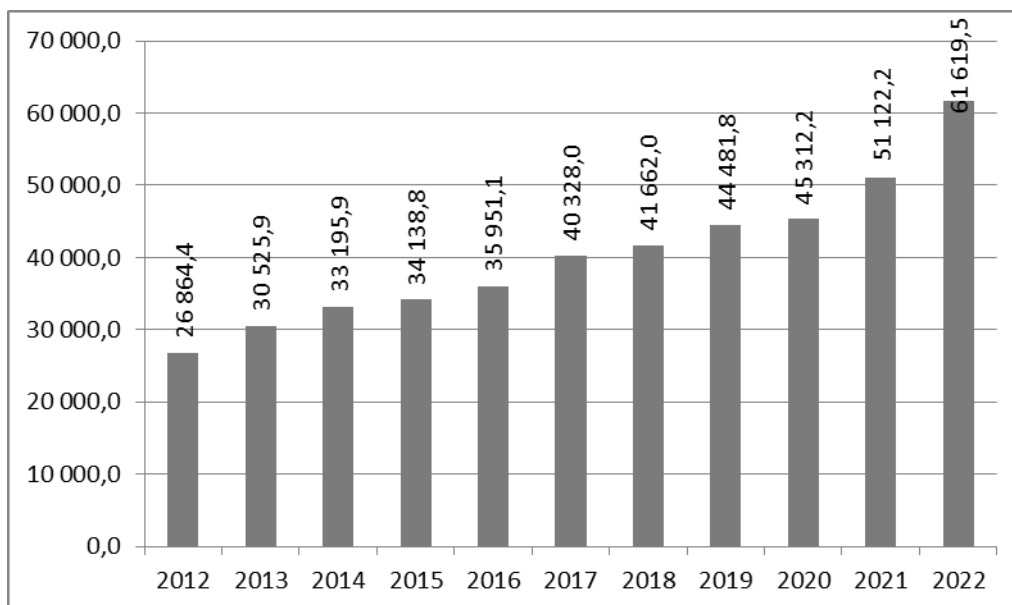
Şəkil 1. Qiymətli kağızlar bazarının illər üzrə artım göstəriciləri.

Mənbə: Bakı Fond Birjasının rəsmi saytı - www.bfb.az

Şəkil 1-də illər üzrə qiymətli kağızlar bazarının artım göstəriciləri qeyd edilmişdir. Hansı ki, xüsusilə də son illərdə sürətli artım qeydə alınmışdır. Ən yüksək göstərici 2021-ci il aprel ayında olmuşdur.

Qiymətli kağızın dövriyyəsi onun bazarda alınıb-satılma qabiliyyətidir. Əksər hallarda sərbəst şəkildə ödəniş vasitəsi kimi çıxış edir, digər malların dövriyyəsinə asanlaşdırır. Dövriyyəyə daxil olmaq qabiliyyəti qiymətli kağızın təkcə alınıb-satılmaq qabiliyyəti deyil, həm də digər mülki hüquq münasibətlərinin obyektli olmaq qabiliyyətidir, yəni onu paylaşmaq, borc vermək, saxlamaq və digər mülki hüquqlara daxil etmək qabiliyyətidir. Təhlükəsizlik sənədinin standartlaşdırılması onun müəyyən standart məzmununa malik olması deməkdir (qiymətli kağız tərəfindən verilən standart hüquq, müddət standartı, ticarət yeri, mühasibat uçotu qaydaları, əməliyyat standartı, ticarət yeri, uçot qaydaları, əməliyyat standartı, qiymətli kağızın özünün standart forması) [4, s. 45]. Qiymətli kağız qanunla nəzərdə tutulmuş bütün detalları özündə əks etdirən hüquqi sənəddir. Bu detallardan birinin olmaması mühafizənin həqiqi olmadığını göstərir. Kağızsız qiymətli kağızlar da mövcuddur. Bu, belə qiymətli kağızlar üçün nəzərdə tutulmuş qanuni elektron hesablaşma üsulu ilə müəyyən edilir [7, s. 51]. Qiymətli kağızın ən vacib keyfiyyəti onun likvidliyidir. Qiymətli kağızlar tez bir zamanda satıla və sahibinə zərər vermədən nəğd pula çevrilməlidir. Qiymətli kağızlardan gəlir əldə etmək və borc vəsaitlərini ödəmək imkanı bir çox amillərdən asılıdır. Bu hallar qiymətli kağızlara investisiyaları riskli edir. Qiymətli kağızlar qiymətli kağızlar bazarında yükək qiymətlərlə satılır. Emissiya və bazar qiymətləri bu bazarda fəaliyyət göstərir. Emissiya qiyməti onun ilkin bazarda yerləşdirildiyi qiymətdir. Təminatın gəlirliliyi kredit üzrə faiz dərəcəsinin səviyyəsi ilə müəyyən edilir [6, s. 42].

2012-ci ildən başlayaraq qeyri-neft sektorunun ÜDM-dəki artan payı diqqət çəkir. ÜDM-nin həcmində qeyri-neft sektorunun payı şəkil 2-də daha aydın görə bilərik. Dövlət Statistika Komitəsinin makroiqtisadi göstəricilərinə görə 2012-2022-ci illər intervalında qeyri-neft Ümumi Daxili Məhsulda həcmi toplam 602.2 milyon AZN təşkil edir. Şəkil 2-yə əsasən onu deyə bilərik ki, bu illər ərzində ən aşağı göstərici 2012-ci ildə qeydə alınmışdır, belə ki, illik göstərici 26.8 milyon manat, ən yüksək miqdarda həcm isə illik olaraq 2022-ci ildə 61.6 milyon manat təşkil etmişdir. Ümumilikdə, qeyd etmək lazımdır ki, bu illər ərzində şəkil 2-dən də görüldüyü kimi artım tendensiyası müşahidə edilib.

Şəkil 2. Qeyri-neft ÜDM həcmi (2012-2022-ci illər, mln)

Mənbə: https://www.stat.gov.az/source/system_nat_accounts/az/007_1.xls

2010-cu ildə dövlət qiymətli kağızlar bazarı illik müqayisədə 2,6 dəfə azalaraq 1026,5 milyon manata çatıb. Buna Maliyyə Nazirliyinin dövlət istiqrazları ilə əməliyyatların demək olar ki, iki dəfə, repo əməliyyatlarının 3 dəfə, əməliyyatların sayının isə müvafiq olaraq 2,4 dəfə və 1,3% azalması təsir göstərib. 2010-cu ildə korporativ bazarın artım tendensiyası əsasən istiqrazların buraxılışının artması hesabına davam etmişdir. Korporativ qiymətli kağızlar bazarı ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 23,8% artaraq, 314,7 milyon manat təşkil edib. Bu, korporativ istiqrazlarla əməliyyatların həcmünün 2,5 dəfə, əməliyyatların sayının isə 2,3 dəfə artması ilə bağlıdır [8]. Digər tərəfdən, son illər qiymətli kağızlar bazarının yerli iştirakçılarının maliyyə potensialı artıb, investisiya portfelini 12 milyon dollara çatan kredit təşkilatları var. Birjada Azərbaycanın “kağız” bazarına investorlar arasında xarici fiziki şəxslərin də görünməsi diqqətin artmasından xəbər verir [9]. Azərbaycanda qiymətli kağızlar bazarının inkişafına mənfi təsir göstərən əsas amillərdən biri də xarici və milli investorlar tərəfindən tələb oluna biləcək rəqabətqabiliyyətli malların - korporativ səhmlərin və istiqrazların tədarükünün olmamasıdır. 2000-2008-ci illər ərzində bütün investisiyalara (daxili və xarici birləşmiş) münasibətdə portfel investisiyaları 4,3% təşkil etmişdir. Bazar iqtisadiyyatına uyğun olaraq bu rəqəm aşağı hesab olunur. Dünya təcrübəsində 20-30% optimal hesab olunur. Portfel investisiyalarının həcmindən az olmasının əsas səbəbi ölkənin təsərrüfat subyektlərinin maliyyə baxımından aşağı rentabelli olması və müvafiq olaraq investorları cəlb etməməsi olub. Son 10-15 ildə təsərrüfat subyektlərinin səhm və korporativ istiqrazlarının buraxılıb fond bazarında yerləşdirilməsinin həcmi artmasına baxmayaraq, bu rəqəm dünya səviyyəsindən təxminən 20 dəfə geri qalır. Buradan belə nəticə çıxır ki, maliyyə-istehsal göstəriciləri, o cümlədən maddi-texniki bazası, yerli təsərrüfat subyektlərinin məhsullarının rəqabətə davamlı olmaması və digər səbəblər yerli və xarici investorların bu subyektlərə və onların fəaliyyətinə marağını azaldıb. Bunun əksinə olaraq inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin fond bazarlarında proseslər və müsbət tendensiya özünü göstərdi. Məhz bu bazarlarda firma və korporasiyaların səhmləri və digər qiymətli kağızları əsas alqı-satqı predmetinə çevrilmişdir. Bazar araşdırmaları nəticəsində məlum olur ki, maliyyə böhranından əvvəl əhali, o cümlədən fiziki və hüquqi şəxslər əlavə mənfəət (dividendlər) əldə etmək üçün təkcə banklara deyil, həm də qiymətli kağızlara və təsərrüfat subyektlərinin portfel investisiyalarına investisiya yatırımları. İndiyədək korporativ səhmlərin təkrar bazarında əməliyyatların həcmi çox aşağı olduğundan, səhmlərin əksəriyyəti ilə ticarət əməliyyatı aparılmadığından BFB indeksi hesablanmayıb.

Bütün yuxarıda deyilənlərdən belə nəticəyə gəlmək olar ki, Azərbaycanın fond bazarı özünün başlanğıc mərhələsindədir və inkişafa meyillidir. Daşınmaz əmlak bazarı kimi son qlobal iqtisadi böhranın episentridə birjalar da iştirak edirdi. Səhmlərin qiymətinin əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi faktiki olaraq dünyanın hər bir küncünə maliyyə sıxıntısı gətirib. Böhran birjalari real iqtisadiyyatdan xeyli tez vurdu və bazarlar çox əvvəllər möhkəmlənib. Azərbaycan fond bazarı gənc olmasına baxmayaraq, dünya inteqrasiyasının bütün “cazibələrini” hiss etməyi bacarıb, mövcud daxili formalaşma və möhkəmlənmə prosesləri ilə yanaşı, yaranan xarici problemləri də həll etməyə çalışır. Korporativ bazarın aktiv inkişafı üçün maneə törədən amil çox vaxt yerli şirkətlərin aşağı faizlə pul-suz nəğd pulun alın biləcəyi qiymətli kağızlar bazarının üstünlükləri haqqında tam məlumatının olmamasıdır. Bundan əlavə, istiqraz buraxmaq qərarına gəldikdə, şirkət potensial investorların onun maliyyə və iqtisadi göstəriciləri haqqında məlumat əldə edə biləcəyinə hazır olmalıdır. Təəssüf ki, ölkədəki bütün şirkətlər hələ buna hazır deyil. Fond bazarının inkişafında bu sahədə yeni qanunvericiliyin qəbuluna və investisiya fondlarına xüsusi ümid bəslənir. Azərbaycanda investisiya fondlarının inkişafı ölkənin fond bazarında institusional dəyişikliklərə və bazarın dərinləşməsinə gətirib çıxaracaq. Yeni alətlərin bazara çıxmasına töhfə verən investisiya fondlarıdır ki, bu da fond bazarında təklifləri genişləndirəcək. Investisiya fondlarının yaradılması həm də qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçılarının - brokerlərin, dilerlərin, regulatorların fəaliyyətinin canlanmasına töhfə verəcək və xidmətlərin göstərilməsi üçün şəraiti bazarın tələblərinə uyğunlaşdıracaq, yəni əməliyyatların həcmi, əməliyyat xərcləri azalacaq.

YEKUN NƏTİCƏ

Bakı Fond Birjası (BFB), Milli Depozit Mərkəzi (MDM) və maliyyə texnologiyaları sahəsində aparıcı korporasiyalardan biri olan Montran tərəfindən yaradılmış Qiymətli Kağızların Ticarət Sistemi (BETP) və Mərkəzi Depozit Platforması (CEDAR) işə salınmışdır [10].

Yeni yaradılmış sistemlər qiymətli kağızlarla həyata keçirilən biznes proseslərinin səmərəli idarə olunmasına imkan verir. Bu sistemlər ən yaxşı təcrübələrə və ISO 20022 standartlarına uyğun qurulur.

“Bakı Fond Birjası” ASC Azərbaycanda fəaliyyət göstərən yeganə birjadır. Bakı Fond Birjasının əsas missiyası yerli emitentlər tərəfindən vəsaitlərin cəlb edilməsi üçün geniş spektrli vəsaitlərin təqdim edilməsi, maliyyə sistemində ticarət imkanlarının yenidən bölüşdürülməsi üçün platformanın təmin edilməsi, eləcə də şəffaf investisiya mühitinin təmin edilməsi ilə Azərbaycanın yerli və xarici investorlar üçün iqtisadi artımına kömək etməkdir [11].

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasov, A. Qiymətli kağızlar və onlarla əməliyyatlar / A.Abbasov. – Bakı: Elm, – 2007. – 384 s.
2. Sadıqov, E. Azərbaycanın qiymətli kağız bazarı və onun inkişaf perspektivləri / E.Sadıqov. – Sankt-Peterburq: – 2003. – 114 s.
3. Центральный Банк Азербайджанской Республики: Годовой отчет, – 2001.
4. Государственный Комитет по Ценным бумагам Азербайджана: Годовой отчет, – 2008. – 12 с.
5. Аксянова, А.В. Кластерная методология исследования региональных экономических систем по уровню инвестиционной привлекательности // Вестник Казанского Технологического Университета, – 2011. №1, – с. 247-253.
6. Англичанинов, В.В. Развитие методологии формирования инвестиционной программы промышленного предприятия // Вестник Казанского Технологического Университета, – 2009. №2, – с. 222-228.
7. Евстигнеев, В.Р. Финансовый рынок в переходной экономике / В.Р. Евстигнеев. – М.: Эдиториал УРСС, – 2000. – 240 с.

8. [https://www.stat.gov.az/-Statistika Komitəsinin saytı](https://www.stat.gov.az/-Statistika-Komitəsinin-saytı)
9. www.scs.gov.az – Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsinin saytı
10. <https://banker.az/az%99rbaycanda-yeni-qiym%99tli-kagizlar-uzr%99-ticar%99t-sistemi-istifad%99y%99-verilib/>
11. www.bfb.az – Bakı Fond Birjasının saytı.

CURRENT STATE AND DEVELOPMENT OF THE SECURITIES MARKET

B.D. Yusifov

Securities are one of the main attributes of the market economy. As the market economy expands, the circulation of securities increases. Currently, the securities market is considered one of the most important sources of financing the economy, along with the state budget and the banking sector. A security is a special type of commodity that circulates in its own market - the securities market. However, it has neither property nor monetary consumption value. Rather, it is neither a physical commodity nor a service. The article analyzes the formation and development of the securities market in the Republic of Azerbaijan, the trends of investment in the republic's economy, including portfolio investments, and its main characteristics. Also, the current situation and development process of the stock market, the trends of placement of securities are evaluated. The main factors affecting the development of the securities market are identified in the article.

Keywords: *investments, securities, trend, stock market, corporate market.*

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ

Б.Д. Юсифов

Ценные бумаги являются одним из основных атрибутов рыночной экономики. По мере расширения рыночной экономики увеличивается обращение ценных бумаг. В настоящее время рынок ценных бумаг считается одним из важнейших источников финансирования экономики наряду с государственным бюджетом и банковским сектором. Ценная бумага – это особый вид товара, обращающийся на своем собственном рынке – рынке ценных бумаг. Однако он не имеет ни имущественной, ни денежной потребительской ценности. Скорее, это не физический товар и не услуга. В статье анализируются становление и развитие рынка ценных бумаг в Азербайджанской Республике, тенденции инвестирования в экономику республики, в том числе портфельные инвестиции, и его основные характеристики. Также оценивается текущая ситуация и процесс развития фондового рынка, тенденции размещения ценных бумаг. В статье выявлены основные факторы, влияющие на развитие рынка ценных бумаг.

Ключевые слова: *инвестиции, ценные бумаги, тренд, фондовый рынок, корпоративный рынок.*